Muistio

Elinkeinoelämän keskusliitto EK
Yrittäjyys ja elinkeinopolitiikka
Kati Ruohomäki

18.5.2020

Eduskunnan Ympäristövaliokunnan kuuleminen 26.5.2020

U 11/2020 vp EU:n komission ehdotus puitteiden vahvistamisesta ilmastoneutraalisuuden saavuttamisesta eli eurooppalainen ilmastolaki

EU:n komissio ehdotti maaliskuussa eurooppalaista ilmastolakia eli asetusta puitteiden vahvistamisesta ilmastoneutraalisuuden saavuttamiseksi. Ehdotus on oleellinen osa vihreän kasvun strategia Green dealiä, jonka tarkoitus on tehdä Eurooppasta ilmastoneutraali vuoteen 2050 mennessä. EU:n ilmastolakiehdotus sisältää mm. 2050-tavoitteen, jäsenmaiden velvoitteet sen saavuttamiseksi, delegoidut säädökset polun ja välitavoitteiden osalta sekä komission etenemisen 2030-tavoitteen kiristämistä koskien.

Elinkeinoelämän keskusliitto EK on sitoutunut Pariisin ilmastosopimukseen ja 1,5 asteen ilmastopolitiikkaan. Elinkeinoelämä on pitkään kannattanut EU:lle ilmastoneutraaliustavoitetta 2050, jolloin kasvihuonekaasupäästöt ja poistot (hiilinielut, talteenotto, käyttö tuotteissa ja/tai varastointi) ovat tasapainossa. Pitkän tähtäimen tavoite näyttää yrityksille suuntaa ja luo vakautta investointiympäristöön.

Itse 2050-tavoitteen lisäksi EU:n ilmastolakiehdotuksessa kannatettavaa on tavoitteen **määrittely neutraalisuutena ilman päästöjen ja nielujen tarkkoja arvoja**. Hyvää on myös **2030-tavoitesuunnitelman aikatauluttaminen syksyyn**, vaikka komissiolle jää hyvin vähän aikaa ottaa huomioon mm. koronakriisin lyhyen ja pitkän aikavälin vaikutukset. **Huolestuttavaa on komission itselleen ehdottama delegoitu säädösvalta kehityspolun ja välitavoitteiden asettamisessa**. Nykyistä käytäntöä, jossa tavoitteista sovitaan Eurooppa-neuvostossa, tulisikin jatkaa. Muutostarvetta ehdotuksessa on koskien tavoitteen saavuttamista, jossa tulisi **sallia kansainvälisten markkinamekanismien käyttö.**

EK:n mielestä Suomen kanta on hyvä ja tuo monipuolisesti esiin EU:n ilmastolakiehdotuksen hyviä kirjauksia ja niitä, jotka kaipaisivat lisäselvityksiä.

EU:n ilmastolakiehdotus tuo yrityksille kaivattua ennakoitavuutta kiinnittäessään ilmastoneutraalisuustavoitteen vuodelle 2050

Komission ilmastolakiesitys on erittäin kunnianhimoinen, mutta samalla toteutuksen osalta joustava. Selvää on, että päästövähennysten on oltava huomattavia. Komissio ei kuitenkaan ota kantaa siihen, mikä on päästöjen ja nielujen suhde. Tärkeintä on saada ne tasapainoon eli päästöt kompensoitua vuoteen 2050 mennessä. Tämä jättää tilaa kehittää innovatiivisia ja kustannustehokkaita keinoja tavoitteeseen pääsemiseksi.

EK on vaikuttanut etulinjassa sen puolesta, että EU sitoutuisi ilmastoneutraalisuuden saavuttaminen vuoteen 2050 mennessä. Ilmastokysymyksen ratkaiseminen tulee vaatimaan yrityksiltä massiivisia investointeja ja siksi tarvitaan näkymää pitkälle eteenpäin. Välttämättömiä ovat myös kannusteet tutkimus- ja kehityspanostuksiin, joita tarvitaan merkittävässä määrin.

Komissio esittää myös itselleen oikeutta määritellä päästövähennysten polku vuodesta 2030 vuoteen 2050, mikä herättää epäilyksiä. Se tarkoittaisi Eurooppa-neuvoston ja parlamentinkin ohittamista päästövähennystavoitteiden asettamisessa esimerkiksi vuodelle 2040.

Vientiyritysten kilpailuedellytyksistä huolehdittava

EU:n ilmastolain toteuttaminen tarkoittaa, että EU:n globaali ilmastoetumatka kasvaa entisestään. Tämä hyödyttää suomalaisia vientiyrityksiä, jotka kehittävät tai käyttävät puhtaita teknologioita. Samalla kuitenkin kasvaa myös kilpailukykykuilu, jos EU:n ulkopuoliset maat eivät tiukenna omia ilmastotavoitteitaan. Siksi on tärkeää, että EU pystyy vähentämään maailmanmarkkinoilla toimivien vientiyritystensä kilpailuhaittaa. Päästöoikeuksien ilmaisjako ja päästökaupan aiheuttamien sähkökustannusten hyvitys ovat osoittautuneet toimiviksi keinoksi tasoittaa kilpailutilannetta. Samalla ne vähentävät hiilivuodon riskiä eli sitä, että tuotanto tehtäisiin EU:n ulkopuolella kasvattaen päästöjä. Sen sijaan rajalla perittävien tuontituotteiden hiilitullien tarpeellisuutta tulisi tarkkaan harkita ja selvittää vaikutukset perusteellisesti.

Valitettavasti komission esitykseen ei sisältynyt ns. offset-mahdollisuutta eli sitä, että EU hyväksyisi päästövähennystoimia myös silloin, kun jäsenmaat, yritykset tai muut toimijat toteuttavat niitä muualla maailmassa. Tämä globaali ulottuvuus toisi ilmastotoimiin kustannustehokkuutta ja vauhdittaisi eurooppalaisten ilmastoratkaisujen maailmanlaajuista hyödyntämistä. Tämä olisi tärkeää ottaa mukaan ehdotuksen jatkokäsittelyssä.

Vaikutuksia kansalliseen ja globaaliin ilmastopolitiikkaan

Myös Suomessa valmistellaan ilmastolain uudistamista. EK kannustaa selvittämään, kuinka komission esittämää ilmastoneutraalisuuden määritelmää ynnä muita keskeisiä periaatteita voisi hyödyntää kansallisessa lainsäädännössä. EU:n edetessä omissa tavoitteissaan on tarpeen vaikuttaa myös globaaliin ilmastopolitiikkaan ja edistää hiilen hinnoittelun edistymistä maailmalla. Tähän tarjoutuu vaikuttamisen paikka YK:n ilmastokokouksessa kesällä 2021 Glasgow'ssa. Suomen ja EU:n olisi tärkeää toimia sen puolesta, että ilmastokokouksessa päästäisiin sopuun kansainvälisen markkinamekanismin käytöstä ja että EU:n ulkopuoliset maat nostaisivat päästövähennyslupaustensa tasoa.